

МІНІМАЛЬНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА: РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ У ФОРМУВАННІ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Анотація. Проаналізовано рівень мінімальної заробітної плати. З'ясовано значення мінімальної заробітної плати для формування політики соціального захисту населення. Виділено основні напрями соціальної політики з урахуванням специфіки статистичного аналізу.

Аннотация. Проанализирован уровень минимальной заработной платы. Определено значение минимальной заработной платы для формирования политики социальной защиты населения. Выделены основные направления социальной политики с учетом специфики статистического анализа.

Annotation. The article analyzes the level of minimum wage. The significance of minimum wage for social protection policy is defined. The basic trends of social policy in terms of the specificity of statistical analysis are emphasized.

Ключові слова: заробітна плата, мінімальна заробітна плата, соціальний захист, рівень життя.

Мета статті полягає у проведенні статистичного аналізу мінімальної заробітної плати та визначенні її ролі та значення у формуванні політики соціального захисту.

В умовах трансформації економіки України гостро постала проблема соціального захисту населення.

Створення ринкової економіки супроводжується стрімким розшаруванням суспільства за матеріальним і соціальним статусами. Перед державою постала проблема забезпечення та підтримки малозабезпечених прошарків населення.

Прагнення України до міжнародної інтеграції неможливе без створення як державними, так і недержавними установами та організаціями системи правових, економічних та організаційних заходів щодо сприяння підтримці соціальної стабільності в суспільстві, створення умов для зростання добробуту населення, забезпечення належного рівня та якості його життя.

Взаємодію зазначених заходів, дій, принципів та основ щодо соціального захисту малозабезпечених верств населення, їх соціальної безпеки в суспільстві відбиває соціальна політика держави.

Основні напрями соціальної політики наступні: захист рівня життя населення від підвищення цін через використання різних форм компенсацій; надання допомоги незаможним сім'ям; надання допомоги в разі безробіття; здійснення політики соціального страхування; встановлення оптимальної мінімальної заробітної плати для працюючих; забезпечення коштом держави розвитку освіти, охорони здоров'я, захисту довкілля; надання допомоги в отриманні громадянами кваліфікації, надання відповідно до чинного законодавства гарантії процесу трудової діяльності [1].

Оскільки соціальна економіка орієнтована на людину, то про стан і рівень розвитку економіки свідчить те, як живуть люди.

Увесь діапазон особливостей соціальної політики, що відбиває вдовolenість людей наданими їм матеріальними та духовними благами, характеризується рівнем життя населення. А якість життя прямо пропорційно залежить від соціальної політики, що проводиться в країні.

Якщо захищеність працюючих здійснюється завдяки державному регулюванню мінімальної заробітної плати таким чином, щоб особа, яка працює, не опинилася за межею бідності, то соціальний захист на рівні держави повинен, окрім розв'язання індивідуальних проблем кожної людини, забезпечувати й інтереси всього суспільства [2].

Розмір мінімальної заробітної плати встановлюється Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України, як правило, один раз на рік під час затвердження Державного бюджету України з урахуванням пропозицій, сформульованих у процесі переговорів представників професійних спілок, власників або уповноважених ними органів, які об'єдналися для ведення колективних переговорів і укладення генеральної угоди.

Розмір мінімальної заробітної плати переглядається залежно від зростання індексу цін на споживчі товари і тарифів на послуги за згодою сторін колективних переговорів.

Основною метою законодавчого встановлення мінімальної заробітної плати є боротьба з бідністю, причому введення й підвищення рівня мінімальної заробітної плати є більш продуктивним методом боротьби з бідністю, аніж різнопланові форми соціального забезпечення.

Мінімальна заробітна плата (МЗП) є одним із базових соціальних стандартів, який був затверджений в Україні згідно зі ст. 3 Закону України № 108/95-ВР від 24.03.1995 р. "Про оплату праці", а також державною соціальною гарантією, обов'язковою на всій території України для підприємств усіх форм власності та господарювання.

Мінімальна заробітна плата повинна встановлюватися в розмірі, не нижчому за вартісну величину межі малозабезпеченості, в розрахунку на працездатну особу. Вона виконує роль показника для розрахунку мінімального рівня більшості соціально гарантованих виплат – пенсій, допомоги, стипендій тощо – та є основою для побудови системи державного забезпечення соціальних гарантій населення.

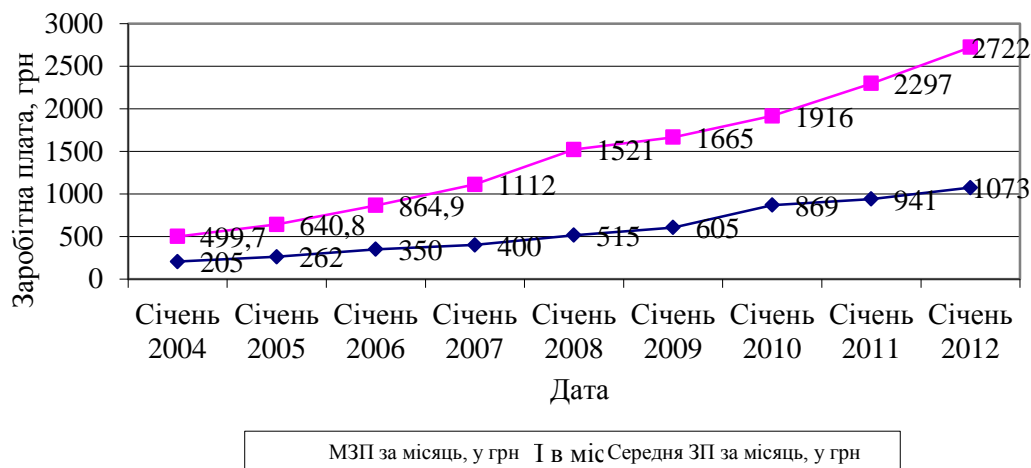

Рис. Динаміка зміни МЗП та середньої зарплати в Україні

Аналіз значення показника абсолютного процента приросту показує, що з кожним роком спостерігається збільшення його значення щодо рівня МЗП. Так, найменше абсолютне значення 1 % приросту спостерігалось у 1999 році й становило 0,45 грн, а найбільше – у 2012 році – 9,41 грн.

За визначений період в середньому щорічний приріст МЗП складав 41,66 %.

Виходячи з того, що заробітна плата є одним із основних регуляторів ринку праці, співвідношення мінімальної заробітної плати і її середнього рівня виступає орієнтиром для встановлення державних соціальних стандартів і гарантій у країні.

У країнах Європейського Союзу справедливою вважається мінімальна зарплата, яка сягає 68 % від середньої.

В Україні співвідношення мінімальної середньої зарплати тільки в січні 2012 року склало 39,4 %, що на 28,6 % нижче від справедливої МЗП за методикою ЄС.

Порівняльна оцінка МЗП із країнами Європи показала, що в Україні вона найнижча навіть порівняно з найближчими сусідами, такими, як Польща (2011 рік – 348 євро), Угорщина (287 євро), Румунія (158 євро).

У 2008 році МЗП України складала 60 євро (515 грн), а у 2011 року – 95 євро (1 004 грн). Темп приросту за 3 роки склав 35 євро.

У 2011 році мінімальна заробітна плата в Україні була в 14 разів меншою, ніж у Франції.

Найбільший середньорічний темп приросту МЗП в період з 2011 по 2008 роки спостерігався у Латвії (89 %), а найменший – у Великобританії (скорочення на 20 %).

Отже, питання ефективної системи оплати праці є одним із важливих критеріїв сталого економічного розвитку країни.

Виокремлені проблеми можуть бути вирішені за наявності: державної підтримки розглянутих заходів через дію законів та норм, орієнтованих на непрямий характер впливу на оплату праці; умов для формування заробітної плати на принципах вартості й ціни робочої сили; заходів щодо посилення соціальної захищеності працюючих у разі введення мінімальної погодинної заробітної плати.

Наук. керівн. Серова І. А.

Література: 1. Беседін В. Ф. Державне регулювання економіки / В. Ф. Беседін. – К. : Знання-Прес, 2009. – 176 с. 2. Власенко Н. С. Статистика ринку праці: міжнародні стандарти та національний досвід : навч. посібн. / Н. С. Власенко, Н. В. Григорович, Н. В. Рубльова. – К. : ТОВ "Август Трейд", 2006. – 320 с. 3. Про оплату праці : Закон України № 108/95-ВР від 24.03.1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.